

Regionfullmäktige

Regionala utvecklingsnämndens svar på demokratiberedningens rapport 2024**Sammanfattning**

Demokratiberedningen är organisatoriskt placerad direkt under regionfullmäktige. Beredningens ledamöter ska arbeta med det årliga uppdrag som regionfullmäktige riktat till beredningen i regionplanen.

Demokratiberedningen fick i regionplanen 2024 följande riktade uppdrag:

- *Kartlägga hur regionen och kommunerna arbetar med att nå ut till underrepresenterade grupper för att stärka demokratin.*

Demokratiberedningen har också, utifrån de resultat som framkom från medborgardialogerna under 2023 samt utifrån beredningens grunduppdrag i uppdragsbeskrivningen, via en medborgarenkät undersökt vad som skulle kunna öka tilliten till de förtroendevalda och till demokratin.

Regionfullmäktige har 2024-11-26 godkänt rapporten och överlämnat den till regionala utvecklingsnämnden, regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden för beredning. Regionala utvecklingsnämnden har därmed möjlighet att komma med åtgärdsförslag.

Demokratiberedningens rapport

I det riktade uppdraget genomfördes dialogmöten med tjänstepersoner i flertalet kommuner i länet vilka är ansvariga för minoritetssamordning, studievägledning, arbetsmarknad, skola, integration, bibliotek, familjecentraler, kommunalt aktivitetsansvariga, folkhögskola, länstrafik, folktandvård samt regionens kommunikationsstab. Tjänstepersoner som arbetar med nationella minoriteter

och urfolk har prioriterats. *Utifrån beredningens grunduppdrag* att undersöka vad som skulle kunna öka tilliten till de förtroendevalda och till demokratin användes en digital medborgarenkät omfattande fyra frågor.

Medborgarenkäten spreds i sociala medier samt via affischering runt om i länet. Riktade annonser gjordes på Facebook och Instagram till kvinnor och män i åldern 30+ i Dorotea, Bjurholm och Norsjö samt till män 30+ i hela Västerbotten. Enkäten spreds också via Snapchat till kvinnor och män i åldern 18-29 år i hela Västerbotten.

I rapporten poängteras att vem eller vilka som är att se som underrepresenterad grupp beror på vilken verksamhet i regionen som avses samt vem som tillfrågas. Här betonas att nationella minoriteter och urfolket samer är underrepresenterade i olika grad. Barn och unga är svåra att nå och yngre som hamnat utanför skolsystemet är underrepresenterade vilket även gäller nyanlända som flyttat in från andra delar av världen. Vidare har personer med funktionsnedsättningar och nyanlända svårare att komma in på arbetsmarknaden. Avsaknad av journalistiska granskningar på plats bidrar till att invånare i inlandskommuner blir underrepresenterade i nyhetsrapportering och i samhällsdebatten.

Demokratiberedningen konstaterar att små kommuner har samma grunduppdrag som stora kommuner men har mindre resurser. Samverkan upplevs många gånger fungera dåligt inom regionen och mellan regionen och kommunerna, stora och små. Det finns risk för att avståndet ökar mellan regionen, kommunerna och länets medborgare. Ett större regionalt ansvar efterfrågas. Regionens verksamheter behöver bli mer synliga och ett mer samordnande ansvar tas när det gäller till exempel sjukvård, näringsliv och utbildning.

Avslutningsvis betonar beredningen att såväl regionens politiker som tjänstepersoner har ett jobb att göra och mycket att lära för att komma närmare länets medborgare och för att öka förtroendet för politik, verksamhet och beslut som fattas. Politiker behöver bli synligare och faktiska möten mellan politiker och medborgare behöver bli fler. Inlandet med deras utmaningar behöver också bli synligare i regionalpolitiken. Här nämns även en önskan om att se mer av respekt mellan de politiska partierna samt att komma ifrån personangrepp och "pajkastning". På frågan om vad som hindrar att medborgare själva engagerar sig i politiken nämns exempelvis hög ålder och tid som viktiga faktorer samt att det engagemang de har i föreningslivet räcker och är nog så viktigt. Att entusiasmera och underlätta för unga att ta steg in i politiken poängteras också.

Regionala utvecklingsförvaltningens kommentarer och åtgärdsförslag

Utan tillit kan man inte bygga fungerande samhällen. Idag finns oroande tecken på lägre tillit i vissa socialt utsatta grupper till exempel bland arbetslösa och unga.¹

Regionala utvecklingsnämndens åtgärder samt förslag till åtgärder med utgångspunkt i demokratiberedningens rapport syftar till att motverka en sådan utveckling i länet.

Åtgärder som idag pågår inom regional utvecklingsförvaltning

- Regionbibliotek Västerbotten har ett lagstadgat uppdrag att bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhets- och kvalitetsutveckling för regionens folkbibliotek. De arbetar för att stärka biblioteken som demokratiska mötesplatser, ska synliggöra de nationella minoriteterna och urfolket samerna, tillgängliggöra bibliotekens utbud för utsatta grupper, verka för ett minskat digitalt utanförskap samt särskilt uppmärksamma barn och ungdomar i syfte att främja språkutveckling och stimulera läsning.
- Regional kultur - Region Västerbotten administrerar och handlägger medel för arrangemang och projekt som riktar sig till barn och unga. Syftet med medlen är att stödja och stimulera ideella organisationer som i ordnade former bedriver frivilligt arbete och som kompletterar regionens mål och verksamhet.
- Folkbildningen i Västerbotten – verkar för att värna och utveckla sin roll som en viktig part i länets utveckling, både lokalt och regionalt, för att göra länet starkare, robustare, attraktivt. Folkbildningens organisationer finns i samtliga kommuner. Region Västerbotten äger två folkhögskolor och ger årliga anslag till fem stiftelse- och rörelseägda folkhögskolor i regionen samt tio studieförbund.
- Länstrafiken Västerbotten – Enligt Lag och Kollektivtrafik (2010:1065) ska trafikförsörjningsprogrammet innehålla tidsbestämda mål och åtgärder för anpassning av kollektivtrafik med hänsyn till behov hos personer med funktionsnedsättning. Regionala kollektivtrafikmyndigheter ska verka för att den regionala kollektivtrafiken är tillgänglig för alla resenärsgupper. För att underlätta tillgänglighet på bussar sker samarbete med Funktionsrätt Västerbotten.
- Avsiktsförklaringar - Region Västerbotten undertecknade år 2024 två avsiktsförklaringar. En med Samforma² i syfte att främja och utveckla ett strukturerat och stärkt samarbete med regional utvecklingsförvaltning.

¹ Rothstein, B, Holmberg, S (2022:1) Social tillit i höglitalandet Sverige. SOM-institutets temaserie 2022. *Den svenska tilliten fortsatt hög – men sjunker i utsatta grupper.*

² Om Samforma, se [Samforma](#)

Den andra undertecknades med Youth 2030 Movement³ i syfte att samverka för att öka ungas delaktighet i demokratin.

Åtgärder planerade av regionala utvecklingsnämnden

Mot bakgrund av resultaten i Demokratirapporten 2024 där ett behov av att komma närmare länets medborgare betonats och behovet av att öka förtroendet för regionens politik, verksamhet och de beslut som fattas poängterats, lämnas följande förslag:

- Regionala utvecklingsförvaltningen stärker arbetet till stöd för kommuner och föreningar i frågor som rör demokrati, mänskliga rättigheter, integration och samverkan.

Civilsamhället - en kraft i samhällsutvecklingen

Inom civila samhällets organisationer finns ett stort engagemang till gagn för såväl individer som för samhällsekonomin i stort genom att bidra till social sammanhållning och att tillsammans med det offentliga och andra aktörer bidra till lösningar på gemensamma samhällsutmaningar. Samverkan med och närhet till civilsamhället skapar i hög grad möjlighet att bygga och stärka tilliten mellan människor vilket utgör en grund för en fungerande demokrati.⁴

- Region Västerbotten stärker sin samverkan med civila samhället genom att utifrån framtagna avsiktsförklaringar identifiera viktiga utvecklingsområden. Exempel på sådana är möjligheter för idéburet offentligt partnerskap (IOP) och sociala innovationer.

Behov inom området som bör lyftas till regionfullmäktige

En förutsättning och en framgångsfaktor för en god dialog mellan regionen, kommuner och civilsamhällesorganisationerna är att alla och envar i samtliga förvaltningar tar sitt ansvar för det gemensamma arbetet och att arbetet är samordnat, strukturerat och systematiskt samtidigt som respektive förvaltning har utrymme att agera inom sitt mandat och uppdrag för att säkerställa en hög leverans och effektivitet. Detta är ett måste för att stärka tillit och förtroende för Region Västerbotten.

³ Om Youth 2030 Movement, se [YOUTH 2030](#)

⁴ Palett för ett stärkt civilsamhälle. SOU2016:13.